

Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari

Shaxnoza Zavqiddin qizi G'iyozova
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Maqolada musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari tahlil qilinadi. Integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarni nafaqat musiqiy bilimlarni o'zlashtirishga, balki boshqa fanlar bilan ham aloqada bo'lishga yordam beradi. Musiqa va boshqa fanlar o'rtasidagi o'zaro aloqalar, o'quvchilarning intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu maqolada integratsiyalashgan yondashuvning prinsiplari, metodlari va o'quv jarayonidagi ta'siri ko'rib chiqiladi. Ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarni keng qamrovli bilimlarga ega qilishdagi ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, integratsiyalashgan yondashuv, didaktika, fanning o'zaro aloqasi, ijodiy rivojlanish, fanlararo integratsiya, o'quv jarayoni, intellektual salohiyat, metodologiya, o'quvchilar

Didactic foundations of the integrated approach in music education

Shakhnoza Zavqiddin qizi G'iyozova
Bukhara Psychology and Foreign Languages Institute

Abstract: This article analyzes the didactic foundations of the integrated approach in music education. The integrated approach helps students not only master musical knowledge but also engage with other subjects. The interaction between music and other subjects aims to ensure the intellectual and creative development of students. This article discusses the principles, methods, and impact of the integrated approach on the educational process. The importance of enhancing the effectiveness of the educational process and providing students with comprehensive knowledge is highlighted.

Keywords: music education, integrated approach, didactics, interrelationship of subjects, creative development, interdisciplinary integration, educational process, intellectual potential, methodology, students

Musiqa ta'limi sohasida integratsiyalashgan yondashuvning ahamiyati va uning didaktik asoslari, zamonaviy ta'lim jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Bu

yondashuv musiqiy bilimlarni nafaqat musiqiy fanlar bilan, balki boshqa fanlar bilan ham birlashtirishga imkon beradi, shu bilan birga, talabalarda umumiy dunyoqarashni rivojlantirishga yordam beradi. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuv, o'quvchilarga nafaqat musiqiy bilimlar, balki boshqa ijtimoiy, madaniy va tarixiy bilimlarni ham o'zlashtirishga imkon yaratadi.

1. Integratsiyalashgan yondashuvning mohiyati. Integratsiyalashgan yondashuv - bu ta'limning bir necha sohalarini birlashtirish va ularning o'zaro aloqasini ta'minlashga qaratilgan pedagogik strategiyadir. Musiqa ta'limida bu yondashuv, musiqaning boshqa fanlar bilan, masalan, san'at, tarix, adabiyot, matematika va tabiiy fanlar bilan bog'lanishini nazarda tutadi. Musiqa o'quvchilarning faqat san'atni qadrlashga yordam bermay, balki ular boshqa bilimlarni, masalan, matematika yoki tabiiy fanlardagi nazariyalarini tushunishlari uchun zarur vosita bo'lishi mumkin.

Integratsiyalashgan yondashuv nafaqat fanlararo aloqalarni yaratishga qaratilgan, balki o'quvchilarni bir butun tizim sifatida rivojlantirishga yordam beradi. Bu yondashuvning asosiy maqsadi - o'quvchilarni keng qamrovli va chuqur bilimga ega qilishdir.

2. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari.

Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari quyidagi prinsiplar va metodologiyalarni o'z ichiga oladi:

a. Fanning o'zaro aloqasi va birligi. Didaktikaning asosiy prinsipi - bu o'quv jarayonida fanning o'zaro aloqasi va birligini ta'minlashdir. Musiqa ta'limida boshqa fanlar bilan integratsiya qilish, talabalarga musiqaning qanday qilib boshqa sohalar bilan bog'lanishini ko'rsatish imkonini beradi. Masalan, musiqaning ritmik va melodik strukturasi matematikaning hisoblash jarayonlariga o'xshashligi yoki san'at bilan aloqasi orqali musiqaning estetik qiymati haqida tushuncha hosil qilish.

b. O'quvchilarning faolligi va mustaqilligi. Integratsiyalashgan yondashuvda o'quvchilarning faolligi va mustaqilligi muhim ahamiyatga ega. Didaktik jihatdan, bu o'quvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini turli fanlarda qo'llashni o'rgatadi. Musiqa ta'limida bu, o'quvchilarga musiqa asarlarini yaratish, kompozitsiya va ijro qilishda o'z ijodiy potentsialini namoyon etish imkonini beradi. O'quvchi musiqiy asarlarni boshqa sohalarda o'rganilgan g'oyalar bilan birlashtirish orqali nafaqat musiqa sohasida, balki boshqa sohalarda ham chuqurroq bilimlarga ega bo'ladi.

c. Intellektual va ijodiy rivojlanish. Integratsiyalashgan yondashuv orqali o'quvchilar nafaqat bilimlarni o'zlashtirishadi, balki o'z ijodiy va intellektual salohiyatlarini ham rivojlantiradilar. Musiqa ta'limida ijodiy yondashuv nafaqat musiqiy estetikani, balki ijodkorlikni ham rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilarga musiqiy asarlarni yaratishda, yangi kompozitsiyalarni tashkil etishda boshqa fanlar bilan bog'lanib, ular yangi g'oyalarni yaratishda yordam berishi mumkin.

d. Ko'nikma va malakalarni rivojlantirish. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuv orqali o'quvchilarda ko'nikmalar va malakalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu yondashuv o'quvchilarni nafaqat musiqiy nazariyalarni o'rganishga, balki ular o'zlarini praktika asosida ifodalashga, musiqa asarlarini ijro etishga, qo'shiq aytishga va boshqa musiqiy faoliyatlarga qiziqish uyg'otadi.

3. Integratsiyalashgan yondashuvning o'quv jarayoniga ta'siri. Integratsiyalashgan yondashuv musiqaning boshqa fanlar bilan birlashishi o'quvchilarda ko'plab ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. O'quvchilar musiqa, tarix, adabiyot va boshqa fanlar o'rtasidagi aloqalarni o'rganish orqali:

- O'z bilimlarini kengaytiradilar.
- Musiqaning turli sohalarda qanday ishlatilishini o'rganadilar.
- Jamoada ishlash va guruhda ijro etish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.
- Musiqa orqali madaniy va estetik qadriyatlarni o'zlashtiradilar.

Bundan tashqari, integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va kreativ yondashuvlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ularning umumiy bilimlar bazasini kengaytiradi va o'qituvchilar uchun ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

4. Integratsiyalashgan yondashuvning amaliyotda qo'llanilishi. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvni amaliyotda qo'llashda bir nechta metodologik yondashuvlar mavjud. O'qituvchilar o'quvchilarga musiqa asarlarini boshqa fanlar bilan bog'lab o'rgatishlari mumkin. Misol uchun, musiqa asarlari orqali tarixiy davrlarni yoki adabiy asarlarni tahlil qilish, musiqiy ritmlarni matematikaga oid misollar bilan bog'lash yoki san'at bilan bog'langan musiqiy kompozitsiyalarni yaratish. Shu tarzda, musiqaning fanlararo o'zaro aloqasi o'quvchilarga chuqurroq va kompleksroq bilimlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

Xulosa. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari o'quvchilarga keng qamrovli bilimlarni o'zlashtirish va musiqani boshqa fanlar bilan birlashtirish imkoniyatini yaratadi. Bu yondashuv nafaqat musiqiy bilimlarni, balki umumiy madaniy va intellektual rivojlanishni ham ta'minlaydi. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuv orqali o'quvchilar nafaqat musiqaning nazariy jihatlarini, balki uni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar. Shu bilan birga, ular turli fanlar o'rtasidagi aloqalarni ko'rib chiqib, o'z bilimlarini kengaytiradilar va musiqaning amaliy va estetik qiymatini yanada chuqurroq anglashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Философия особого типа вывода с условными и дизъюнктивными посылками. Наука и образование 6 (1), 169-174
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.

3. К.Б. Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура мозга. *Наука и образование* 6 (1), 21-27
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.
5. К.Б. Холиков. Методы исследования с помощью магнитоэнцефалограмм и электроэнцефалограмм психофизиологии в музыке. *Наука и образование* 6 (1), 15-20
6. К.Б. Холиков. Приятное и болезненное воздействие классической музыки на гипоталамус в орбитофронтальной и поясной коре человека. *Наука и образование* 6 (1), 35-41
7. К.Б. Холиков. Влияние классической музыки на развитие центральной нервной системы. *Наука и образование* 6 (1), 49-56
8. К.Б. Холиков. Осознанное восприятие музыки посредством позитронно-эмиссионной томографии мозга и сети внимания к разучиванию произведения. *Наука и образование* 6 (1), 142-147
9. К.Б. Холиков. Динамическая обработка музыкального тембра и ритма в гипоталамусе головного мозга, обработка в рефлекторной дуге. *Наука и образование* 6 (1), 65-70
10. К.Б. Холиков. Классические, этические и моральные дилеммы музыки философии воздействия в психофизиологии. *Наука и образование* 6 (1), 163-168
11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.
12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.
13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.
15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. Проектирование потока информации для балансировки разделения познания и поведения абстрактных влияний на мозг человека. *Наука и образование* 6 (1), 28-34
17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.

18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.

19. К.Б. Холиков. Формирование новых клеток мозга: распознавание и уничтожение злокачественных клеток, роль эффекторных клеток. *Наука и образование* 6 (1), 57-64

20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.

21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.

22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.

23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.

24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.

25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.

26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.

27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.

28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.